

CONEIX EL PARC!

ruta a peu

Les alzines de Can Portell

Longitud: 2.250 m

Durada: 1 hora

Dificultat: caminada amb desnivells moderats, alternant trams d'antics camins de bosc amb pistes forestals, per les masies més properes al centre d'Hortsavinyà. El circuit es pot escurçar als dos trams on coincideixen anada i tornada, i arribar només fins al Roc del Gamarús o a les alzines de can Portell. L'itinerari és senyalitzat amb fites verdes destacades amb color marró.

Recomanacions: exclusiu per a viants i recomanable per a tots els públics. Cal mantenir la tranquil·litat de l'entorn i no llençar deixalles de cap mena.

Partim del Centre d'Informació del Parc Natural i anem davant l'església.

L'església de Sant Llop

Des d'aquí, tenim una bonica panoràmica del veïnat central del terme d'Hortsavinyà, amb les masies re-

formades de can Borra i can Benet Vives (l'Esplai), el turó de la Grimo-la amb les primeres perxades de l'obaga del Montnegre i, més cap a migjorn, el mar.

El document més antic on s'esmenta Hortsavinyà és del 1101, i el primer de l'església, del 1301, si bé la primitiva esglesia podria ser del segle IX o X. La major part de l'edifici actual és del segle XVIII. Sant Llop n'és el patró (1 de setembre), i per això se celebra la festa major per aquestes dates, coincidint amb el primer diumenge del mes. I si Sant Llop és el patró de l'església, Santa Eulàlia ho és del poble, i pels volts del 10 de desembre se celebra la festa major petita d'Hortsavinyà.

Tradicionalment, Sant Llop fou l'encarregat, en la fe cristiana, de guarir el mal de coll i l'afonia, i se'l relacionava amb alguns comportaments dels llops. Tot això ens porta a cercar els seus orígens en un per-

sonatge precristià, el pare Llop, un home que convivia amb un ramat de llops a les muntanyes. Una vegada a l'any, baixava a les masies a cobrar el tribut que calia pagar si es volia evitar l'atac dels llops al bestiar i a les persones. També era creença general, segons podem llegir als bestiaris medievals catalans, que si un home veia un llop abans que el llop el veiés a ell, la bèstia restava muda per sempre més, però, si era el llop qui el veia primer, qui perdia la veu era l'home -això darrer es produïa per l'ensurt que patia la persona en trobar-se'l. D'aquí ve la relació de Sant Llop amb l'afonia.

Baixem els escalons fins l'era de la rectoria i agafem un corriol que surt per la dreta, baixa pel costat dels murs de pedra dels horts del rector i segueix fins un camí més ample, que seguirem per la dreta, envoltats d'alzines amb algun pi, arboç i el sotabosc típic de l'alzinar. Més avall, quan arribem al sot, a mà esquerra trobem lloers, aladerns, cirerers i un gran pollancre, d'una alçada i amplada de tronc remarcables. És el mateix sot on més tard trobarem les alzines monumentals. A partir d'aquí, el camí puja fins portar-nos a la pista, just allà on hi ha el forn de calç de can Pica.

El forn de calç

Els hortsavinyencs d'abans aprofitaven tots els recursos que la muntanya els oferia, no només els forestals, sinó també els minerals. Les mines de coure de can Montsant són les més conegudes, però n'hi havia unes quantes més de dimensions més reduïdes. A més, per a la construcció, s'extreia argila amb què s'elaboraven teules, rajoles, maons i terrer que, convenientment garbellat i barrejat amb calç, era el

morter per a les obres. De forns de calç, en aquests moments, n'hi ha vuit de localitzats, amb les seves corresponents pedreres de calcària. El de can Pica és l'únic que es conserva sencer.

S'apilaven les pedres formant una volta a l'interior del forn, de tal manera que les més grosses quedessin més a prop del foc, i les més petites anessin a les capes superiors de la volta. Amb llenya petita, s'havia de mantenir el foc viu per arribar als 900-1000°C. Segons les dimensions del forn, la cocció podia durar des d'unes hores a més d'una setmana. Un cop calcinades, es desmuntava la volta a cops de pic i les pedres es desfien en els característics terrossos de calç viva.

Seguim cap a l'esquerra per la pista ampla, passant per davant dels camps i l'allotjament de turisme rural de can Pica, fins a la cruïlla de camins anomenada "el bitllador", d'on ve l'antic camí de Calella i d'on surt el camí cap a can Portell, que agafem. Veiem, a l'esquerra, una mina de coure d'uns catorze metres de fondària i, a la dreta, els horts de can Portell, masia dels ini-

cis del segle XIX que, actualment, dona servei de bar i restaurant.

A pocs metres de la casa, enfilem corriol amunt fins la carena i, després, avall fins a les alzines.

Les alzines de Can Portell

Són quatre alzines centenàries que creixen ben a prop l'una de l'altra, al sot d'en Pica. De la més grossa, només en resten els primers metres del tronc, ja que l'any 1996 fou abatuda per un llamp i caigué sobre l'alzina del davant, deixant-la inclinada i força malmesa. Un tros més avall, n'hi havia hagut una altra encara de més grossa, que també fou partida per un llamp cap a finals dels anys 30. De la seva llenya en sortiren vint-i-quatre carges i mitja de carbó, i per tant, podem suposar que aquesta gran alzina pesava entre els 14.000 i el 16.000 quilos.

Tornem al camí més ample i anem cap amunt per la dreta. Més endavant, veiem l'església enlairada i el campanar apuntant cap al cel, que ens fa pensar en els versos de l'escriptor i polític Pere Coromines -pare del filòleg Joan Coromines, dos grans amants d'Hortsavinyà- en la seva trilogia Tomàs de Bajalta.

"Muntanyes d'Horsavinyà, de suredes, i alzinars i rouredes, rovellades, qui us ha vist de sol negades mai més us podrà oblidar. Ai Sant Llop d'Horsavinyà! Amb un polze de tità persigneu-nos tot el món, des de dalt del campanar en el trenc de l'horitzont."

La pista segueix amunt i ens cal esquivar un desnivell molt sobtat per un tram d'un dels antics camins de bosc. Tornem al camí ample i, poc més enllà, trobem el Roc del Gamarús, una roca de pedra calcària de disset metres d'alçada on, probablement, temps ha, hi devia reposar de dies o potser hi cantava de nits el gamarús, ocell rapinyaire nocturn molt abundant al Montnegre.

Camí amunt, poc després d'un revolt, ens trobarem al capdamunt de les planes de l'hostal.

El centre d'Hortsavinyà

A mesura que ens anem acostant al centre d'informació, podem imaginar-nos com era fins als anys 70 el conjunt central del poble d'Hortsavinyà. A l'esquerra i en primer terme, l'església, el cementiri i la rectoria, avui desapareguda; el campanar, que toca les hores i anunciava els esdeveniments importants, com ara batejos, casaments o enterraments, i també tocava a sometent en cas de foc o problemes grossos; al fons, can Pagenet, que fou l'escola del poble fins al 1967. A la dreta, el centre d'informació fou l'hostal fins al 1985, i a on, anys enrera quan el poble tenia ajuntament propi (fins a l'any 1930), s'hi reunia el consistori. En els millors temps del carboneig, els dissabte, la barberia era plena de gom a gom i, els diumenges i festes assenyalades, a la plaça del poble hi havia ball amb músics o manubri, on acudien colles que estaven a tres o quatre hores de camí, a més de la gent de les masies.